

Sober rantsoen basis voor lage kostprijs

De voeding van de koeien stond op het Lagekostenbedrijf negen jaar lang in dienst van een lage kostprijs. Dit betekende dat een hoge ruwvoeropname wenselijk was en dat slechts weinig krachtvoer werd gegeven. De melkkoeien namen op stal bijna 17 kg drogestof uit ruwvoer op, daarnaast werd niet meer dan 15 kg krachtvoer per 100 kg melk gevoerd. Het aantal weidedagen lag daarbij hoog, rond 250 dagen.

Cees Jan de Hollander

Een bedrijf met een intensiteit van ca. 12.000 kg melk per ha heeft ruimschoots voldoende ruwvoer beschikbaar. Om dan extra kosten te voorkomen en een hoge ruwvoeropname te bewerkstelligen, is een lage krachtvoergift van belang. Onder andere om te kijken hoeveel ruwvoer de koeien onder verschillende omstandigheden opnemen, wisselde op het Lagekostenbedrijf het rantsoen in de stalperiodes de afgelopen jaren nog wel eens van samenstelling. Zie tabel 1. Zo was de verhouding gras/maïs in 2000 nog 50/50, in 2003 werd dit 80/20. In de stalperiode 2003/04 namen de Montbéliarde koeien gemiddeld 16,7 kg drogestof uit ruwvoer op en de Holstein Friesians 14,2 kg ds.

Veel weidegang

Veel melk produceren uit ruwvoer lukte op het Lagekostenbedrijf al redelijk in de stalperiode, maar tijdens het weideseizoen waren de omstandigheden hiervoor natuurlijk nog beter. Veel vers gras uit de weide opnemen bespaarde flink op

de loonwerkkosten voor de voederwinning en op het uitrijden van mest. De kwaliteit van het verse gras was zo goed dat er weinig krachtvoer gevoerd hoefde te worden voor een goede melkproductie. Dit bespaarde enorm op de krachtvoerkosten. Die besparing werd nog eens extra gestimuleerd door tijdens de weideperiode de maximum krachtvoergift van acht kg per koe per dag te halveren naar vier kg. Daarnaast heeft een wijziging in het beweidingsysteem tot een flinke besparing in arbeid en loonwerkkosten geleid. Iedere vier dagen omweiden van de melkkoeien naar een nieuw perceel heeft wel de hoogste drogestof opbrengst van het grasland, maar het betekent ook dat er iedere week kleine percelen gemaaid moeten worden. Omweiden werd daarom vanaf 2004 omgezet naar standweiden. Het maaipercenage van het grasland daalde hierdoor aanzienlijk; in 1998 was het maaipercenage 229 procent en in 2005 nog maar 134. Toen het standweiden werd toegepast, werden wel grotere schommelingen in het ureumgehalte zichtbaar. Zie figuur 1.

Foto: Gertjan Zevenbergen

Tabel 1

Overzicht ruwvoeropname van de melkkoeien tijdens de stalperiodes vanaf 1999 tot en met 2006

Stalperiode	1999		2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	HF	MB	HF	MB	HF	MB	HF	MB	HF	MB	HF	MB	HF	MB	HF	MB
Voeropname (kg ds)																
Kuilgras	12,8	7,9	9,2	9,6	12,7	5,7	6,2	11,1	10,7	9,5	9,2					
Snijmaïs	3,9	7,5	6,4	4,4	3,9	5,7	6,8	3,2	5,5	5,4	4,6					
Overig	0	0	0	0	0	2,8	3,7	0	0	0	0					
Totaal ruwvoer	16,7	15,4	15,6	14	16,6	14,2	16,7	14,3	16,2	14,9	13,8					
Meetmelk uit ruwvoer	19,1	17,9	17,6	18,6	17,8	15,7	13,3	15	15,7	14,5	14,9					

Een lang weideseizoen begint natuurlijk door de koeien op tijd naar buiten te doen in het voorjaar. Alle projectjaren zijn de koeien in de laatste week van maart naar buiten gegaan, met uitzondering van 2001 en 2003 toen dat als gevolg van respectievelijk de Mond- en Klauwzeercrisis en verandering van veestapel niet mogelijk was. In 2005 hebben de koeien zelfs een heel lange weideperiode gehad. Op 1 april gingen zij de wei in en tot en met 10 november hebben zij buiten geweid.

Voorraadvoeding in de winter

Als voersysteem op het Lagekostenbedrijf is gekozen voor voorraadvoeding. De blokken kuilgras en snijmaïs stonden in het benodigde aantal voor het voerhek. In de beginjaren is geëxperimenteerd met een blokkenschuif aan een ketting om de blokken naar het voerhek te brengen. Nu worden de blokken kuil en maïs eens in de vijf à zes dagen voor het voerhek gezet. Dageelijks worden de blokken verder naar de koeien geduwd met behulp van een hydraulische schuif onderaan de trekker.

Ook de manier waarop het rantsoen van het melkvee werd berekend, is veranderd. Gedurende de eerste jaren is duidelijk geprobeerd de koeien naar behoefte te voeren. Daartoe werd sojaschroot of bierbostel aan het rantsoen van gras en maïs toegevoegd. Maar, hoe meer er aan een rantsoen gesleuteld wordt, hoe hoger de arbeids- en voerkosten worden. Daarom is vanaf 2003 de strategie ingevoerd om het voer dat zomers werd gewonnen, in de stalperiode aan de koeien te voeren. Om de verse koeien tegemoet te komen in de energiebehoefte zijn er in 2001 een paar Calandertjes geplaatst waar alleen de

Cees Jan de Hollander over...

... het 'sober rantsoen' onderzoek

"Het meest opmerkelijke was de grote mate van herkenbaarheid bij de melkveehouders. Een veel gehoorde reactie was dat dit onderwerp nu eindelijk ook eens in bedrijfsverband is onderzocht. Dus geen aspectonderzoek."

... de locatie Lagekostenbedrijf

"Het was enorm inspirerend om op zo'n bedrijf mee te kunnen werken aan een dergelijk groot onderzoekthema. Het helpt bij jezelf om in systemen te denken en niet meer in aparte onderdelen. Daarnaast kon er ook altijd een demonstratie gehouden worden mits die het doel van het bedrijf hielpen benaderen."

... de sluiting van het Lagekostenbedrijf

"Jammer maar ook begrijpelijk aangezien er maar weinig projecten zijn die zo lang duren. Een thema moet nu ook door de praktijk worden voortgezet. Bij nieuwe vragen komt er wel weer iets nieuws voorbij."

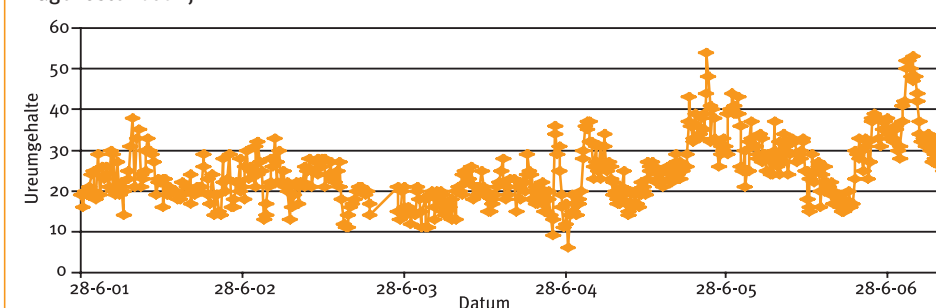
hoogproductieve koeien snijmaïs konden opnemen. Zodoende kon met weinig extra kosten beter op de energiebehoefte gevoerd worden. De voerkosten zijn van 1998 tot 2005 gedaald van 3,5 naar 2,6 eurocent per 100 kg melk. De Holstein koeien namen in 2005 14,7 kg krachtvoer per 100 kg melk op en de Montbéliarde koeien 15,7 kg.

Koeien produceren boven verwachting

Omdat de koeien op een relatief simpel rantsoen beter produceerden dan verwacht, is het bedrijfsysteem op het Lagekostenbedrijf in de loop van de tijd veranderd. Melkproductie was geen doel op zich meer, maar werd enkel gezien als een gevolg van het bedrijfssysteem. De wens voor een hoge melkproductie werd dus losgelaten.

Figuur 1

Het verloop van het ureumgehalte in de tankmelk vanaf juli 2001 tot december 2006 op het Lagekostenbedrijf

Conclusie

Een bedrijfssysteem kan op twee manieren werken: je past het systeem aan de koe aan, of je past de koe aan het systeem aan. Een veehouder moet hier duidelijk een keuze in maken. Het kiezen van een strategie om een lage kostprijs te halen en deze consequent uitvoeren, heeft voor het Lagekostenbedrijf tot het gewenste resultaat geleid. Vooral in de laatste jaren liepen er koeien die pasten bij het management van het bedrijf. Hierbij was het wel belangrijk om te accepteren dat de gewasopbrengsten en de melkproductie per koe niet maximaal waren.